

What Makes Halakhic Loopholes Religious?

Session 1 - March 17, 2025

1. משלי א:א-ד

א משלי, שלמה בן-דוד -- מלך, ישראל ב לדעת חכמה ומוסר; להבין, אמרי בינה ג לקחת, מוסר השכל; צדק ומשפט, ומשרים. ד לתת לפתאים ערמה; לנער, דעת ומזמה.

The proverbs of Solomon the son of David, king of Israel; to know wisdom and instruction; to comprehend the words of understanding; to receive the discipline of wisdom, justice and right, and equity; to give prudence to the simple, to the young man knowledge and discretion.

2. Cicero (106 – 43 BCE) *De Officiis (On Duties)* 1.33 (Walter Miller, translator)

Injustice often arises also through chicanery, that is, through an over-subtle and even fraudulent construction of the law. This it is that gave rise to the now familiar saying, "More law, less justice." Through such interpretation also a great deal of wrong is committed in transactions between state and state; thus, when a truce had been made with the enemy for thirty days, a famous general went to ravaging their fields by night, because, he said, the truce stipulated "days," not nights... Now that is swindling, not arbitration. And therefore, such sharp practice is under all circumstances to be avoided.

3. תלמוד ירושלמי פסחים ג:ג, ל עמוד א'

משנה כיצד מפרישין חלת טומאה ביום טוב רבי אליעזר או' אל תקרא לה שם עד שתיאפה בן בתירה או' תטיל לצונים אמר יהושע לא זה הוא חמץ שמוזהרים עליו בל יראה ובל ימצא אלא מפרשתה ומנחתה עד הערב ואם החמיצה החמיצה

Mishnah: How [on *yom tov* of *Pesach*] do they set apart the dough-offering [if the dough is in a state of] *tum'ah*? R. Eliezer says, "She should not designate [the dough-offering] before it is baked." R. Yehuda b. Betera says, "She should put it into cold water." Said R. Yehoshua, "This is not the sort of leaven concerning which people are warned under the prohibitions, 'Let it not be seen' (Ex. 13:7), and 'Let it not be found' (Ex. 12:19). But she separates it and leaves it until evening, and if it ferments, it ferments.

גמרא...כיצד יעשה על דר' אליעזר? מערים ואו' (וזו אני רוצה לוכל זו אני רוצה לאכול) ואופה את כולה וכשהוא רודה מערים ואו' זו אני רוצה ליישן זו אני רוצה ליישן ומשייר אחת...אותו ואת בנו שנפלו לבור ר' אליעזר או' יעלה את הראשון על מנת לשחוט ושחוט וישחוט והשיני עושין לו פרנסה שלא ימות. ר' יושוע או' יעלה את הראשון על מנת לשחוט ולא ישחוט ויערים ויעלה את השיני א'ע'פ' שחישב שלא לשחוט אחד מהן מותר. ר' בון בר חייה בעי מחלפה שיטתיה דר' אליעזר תמן הוא אמ' אסור להערים והכא הוא אמ' מותר להערים? **הכא משום בל יראה ובל ימצא** תמן מה אית לך? מחלפה שיטתיה דר' יושוע תמן הוא אמר מותר להערים והכא הוא אמר אסור להערים? אמ' ר' אידי **כאן שבות וכאן חיוב חטאת**. א"ר יוסה ביר' בון תמן **כדי לחוס על ניכסיהן** של ישראל הכא מה אית לך?!

Gemara: ...How should [a person] act according to R. Eliezer?

One acts shrewdly and says: "This I want to eat and this I want to eat;" and one bakes all of it, and when s/he removes it from the oven, s/he acts with shrewdness and says: "This I want to store away and this," and leaves one which is then designated as *hallah* in the oven.

...

An animal and its offspring that fell into a pit on a festival - R. Eliezer says, "S/he raises up the first with the plan to slaughter it, and the second; s/he feeds it in the pit so that it does not die."

R. Yehoshua says, "S/he raises up the first one with the plan to slaughter it but does not slaughter it and, acting prudently/cunningly, s/he raises up the second. Even though one does not plan to slaughter either one of them - this is permitted.

R. Bun bar Hiyya asked: "Is not R. Eliezer's logic reversed? There he says it is forbidden to act prudently/cunningly while here he says it is permitted. Here he is **permissive because of the ban on seeing and finding leaven**. There, is there any comparable justification?

R. Yehoshua's logic is reversed. There he says it is permitted to act prudently/cunningly while here he says it is forbidden. Said R. Idi, "Here it is a matter of **a shevut while here there is liability for a sin-offering**.

Said R. Yose b. R. Bun: There, **artifice is warranted to show compassion to the property of Israel**; here, is there any such loss justifying the use of an artifice?

4. שמות רבה מגה:

ד"א "ויחל משה" אריב"ל בשרשב".

פתח של תשובה פתח לו הקב"ה בסיני. "אנכי יי א-להיך". בשעה שעשו ישראל אותו מעשה עמד משה והיה מפיס את הא-להים ולא היה נשמע לו. א"ל. איפשר שלא נעשה בהם מדת הדין על שבטלו את הדבור?!

א"ל רבון העולם. כך אמרת "אנכי יי א-להיך". ולא אמרת "א-להיכם". לא לי אמרת "אנכי יי א-להיך"? שמא להם אמרת? ואני בטלתי את הדיבור? אתמהא!
אריב"ל. לפי חזר הדיבור בתורה בלשון רבים "אנכי יי א-להיכם" וכן בכל מצות "אנכי יי א-להיכם"¹ ולא אמר עוד "אנכי יי א-להיך".

¹ Likely this refers to א-להיכם in either Vayikra 25:38 or Bamidbar 15:41

Another explanation: And Moshe beseeched [God] (Ex. 32:11). R. Yehoshua b. Levi said in the name of R. Shimon b. Yoḥai: At Sinai, God offered him an opening to argue: “I am the Lord your (*sing.*) God.” When Israel committed that act (i.e., made the golden calf), Moshe stood and tried to appease God, but God would not listen.

God said to him: Is it possible for us/Us not to mete out judgment for nullifying the command? Moshe said to God, Sovereign of the universe, You said: “I am the Lord your God” (in the singular), and You did not say “your God” (in the plural). Did You not say [specifically] to me “I am the Lord *your* God?” Did You say it to them? And have I nullified the command? I am shocked!

R. Yehoshua b. Levi said: therefore, the command is repeated in the Torah in the plural: “I am the Lord your (*pl.*) God,” and likewise regarding all commandments: “I am the Lord your (*pl.*) God,” and no longer said, “I am the Lord your (*sing.*) God.”

5. בראשית רבה לט:ו

אמר ר' אחא נשבעת שאין אתה מביא מבול לעולם מה אתה מערים על השבועה? אתמהא. מבול שלמים אי אתה מביא, אלא מבול שלאש אם כן לא יצאת ידי השבועה

R. Aḥa said: You swore and said that you would not bring a flood to the world – why are You acting with cunning against Your oath? It is a wonder: You may not bring a flood of water, but You may bring a flood of fire? If so, You have not fulfilled Your oath!

6. R. Dr. Richard Hidary, *Rabbis as Greco-Roman Rhetors Oratory and Sophistic Education in the Talmud and Midrash*, 280

I propose that the rabbis envisioned the heavenly court in terms of Roman courts not despite the corruption of the latter but precisely because of it. They feared that a heavenly court that followed strict justice and judged human actions according to the truth would issue impossibly harsh, even if justifiable, verdicts.